

OHS ACADEMY

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ AKADEMİ DERGİSİ

ÇALIŞANLARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Feride YILMAZ¹, Banu Yeşim BÜYÜKAKINCI²

¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Tekstil Mühendisliği, Bölümü, İstanbul, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algıları belirlenmiş ve iş sağlığı ve güvenliği algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Çalışmaya İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde faaliyet gösteren restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerin 100 çalışanı iştirak etmiştir. Araştırma verileri katılımcılara anket uygulanarak toplanmış ve SPSS 24.0 paket programı vasıtasıyla analiz edilmiştir.

Çalışma sonucuna göre; çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algıları yüksek düzeydedir. Kadınların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışma algıları erkeklere göre daha olumludur. Eğitim uygulamaları hariç olmak üzere, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algıları yaşa göre değerlendirildiğinde genç katılımcıların algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim durumu yüksek olan katılımcıların algı düzeyi de yüksektir. İşletmedeki pozisyon ve çalışma sürelerine göre çalışanların algılarında farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı, İş Güvenliği, İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı

COMPARISON OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PERCEPTIONS BY DEMOGRAPHIC FEATURES OF EMPLOYEES

Feride YILMAZ¹, Banu Yeşim BÜYÜKAKINCI²

¹ İstanbul Aydın University, Science Institute of Occupational Health and Safety Program, Istanbul, Turkey

² İstanbul Aydın University, Engineering Faculty, Textile Engineering Department, Istanbul, Turkey

Abstract

The purpose of this study is to analyse the perception of the occupational health and safety of employees and to examine whether the perception levels may differ according to the demographic characteristics.

100 employees of the restaurants and beverage companies operating in the district of Beşiktaş, Istanbul participated in the study. The research data were obtained by a questionnaire and analyzed with SPSS 24.0 package program.

According to the study results; it was determined that employees had high level of occupational health and safety perceptions. Women's perceptions of working according to occupational health and safety criteria are more positive than men. When the occupational health and safety perceptions of the employees were evaluated according to age, it was observed that the level of perception of the young participants was higher. The level of perception of the participants with a high level of education is also high. However there was no difference in the perceptions according to employee's position and working time in the enterprise.

Keywords: Occupational Health, Occupational Safety, Occupational Health and Safety Perception

*Feride YILMAZ: febussem@hotmail.com

*BanuYeşim BÜYÜKAKINCI: yesimbuyukakinci@aydin.edu.tr

1. Giriş

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus büyük oranda çalışan bireylerden oluşmaktadır. Teknoloji kullanımı ve sanayileşmenin artması ve iş yerlerinde çalışma şartlarının kötüye gitmesi ile birlikte, iş sağlığı ve güvenliği konusuna yönelik uygulamalar gerek dünyada gerekse ülkemizde hızla yaygın hale gelmiştir.

Özellikle sanayileşen ülkeler, artış gösteren iş kazaları ile meslek hastalıklarını asgari düzeye indirmek amacı ile iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesi yönünde yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede; iş sağlığı ve güvenliğini iyileştirici adımlarla birlikte denetleme mekanizmalarının da geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği; bireyin en temel hakkı olarak kabul edilen yaşam hakkına tehdit oluşturan ve genelde bireylerin karşısına kaza ve meslek hastalığı şeklinde çıkan çeşitli tehlikeler karşısında insanların korunması, zararlı unsurların ortadan kaldırılması ya da asgari seviyeye indirilmesi, tehditlerin zamanında tespit edilmesinin sağlanması, kısacası çalışma ortamının daha güvenli hale getirilmesini ifade etmektedir.

İş kazalarına ilişkin rakamlara bakıldığında, iş sağlığı ve güvenliği gerek dünya gerekse ülkemiz açısından önemli bir sorun olarak görülmektedir. Dünyada her yıl 2,3 milyon işçi, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Her sene 317 milyon iş kazası yaşanmaktadır (Yiğit,2018; Akpınar,2013). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin raporuna göre ise Türkiye'de 2017 yılında en az 2006 işçi yaşamını yitirmiştir (www.guvenlicalisma.org). Yaşanan iş kazaları ile meslek hastalıklarının engellenebilmesi ve iş sağlığı ile güvenliğinin oluşturulması noktasında; çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilinç düzeylerinin artırılması ve bunun onlarda bir davranış haline getirilmesi, işletmelerde iş sağlığı ve güvenlik kültürünün işletme yönetimleri ve bütün çalışanlarca benimsenmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada; iş sağlığı ve güvenliğine yönelik çalışanların algıları ve işletme yönetimlerinin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü ne derece benimsedikleri incelenmiş olup, çalışma dört bölümden meydana gelmektedir.

Çalışmada ilk olarak iş sağlığı ve güvenliğine yönelik kuramsal temeller ortaya konmuştur. Bu kapsamda; dünyada ve ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin gelişimi ele alınmıştır. Daha sonra iş sağlığı ve güvenliğinin gerek çalışanlar gerekse işverenler açısından önemi ifade edilmiştir. Müteakiben teorik olarak ele alınan konuya yönelik İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde faaliyet gösteren restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerdeki çalışanların iştiraki ile bir araştırma gerçekleştirilmiş ve SPSS programı vasıtasıyla elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Son olarak da elde edilen bu bulgular literatürdeki çalışmalar ile karşılaştırılıp yorumlanmış ve çalışmanın sonuçları ortaya konmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde faaliyet gösteren restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerdeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının belirlenmesi, iş sağlığı ve güvenliği algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya konmasıdır.

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliğinin önemi insana verilen değer artması ile ön plana çıktığı gibi can ve mal kayıpları ile çalışma süresindeki kayıplar göz önünde tutulduğunda önemi daha da artmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar kazayı önlemenin ödemekten daha ucuz olduğu yönündedir. Restoran ve içecek hizmeti veren restoranlarda meydana gelen kazalar ve meslek hastalıkları genelde önlenemez kazalardır. Bu kazalara ve meslek hastalıklarına karşı önlemleri alacak olan öncelikle işletme sahibi, yönetici ve çalışanlardır. Çalışanlar bu hizmet sektörünün asıl elemanlarıdır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi sahibi olması ve bu konudaki destekleri ile iş kazaları ve meslek hastalıklarının önemli ölçüde azalacağı açıktır. Dolayısı ile restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerdeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının belirlenmesi, bu algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya konması bu sektördeki iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ile ilgili çalışmalara gerçekçi çözüm önerileri üretilmeleri açısından önemlidir.

Kuramsal Temeller

İnsanlar dünya üzerinde var olduğu zamandan bu yana sürekli olarak çeşitli risklerle karşı karşıya kalmışlardır. İlk zamanlar sadece belli ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan, sanayi devrimi ile beraber çalışma hayatının içine iyice giren insanların iş kazası ve meslek hastalığı gibi risklerle de karşı karşıya kalmışlardır. Bu konulara duyarlı kalmayan insanlar ilk tarihten bu yana farklı başlıklarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik olarak çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Günümüzde ayrı bir bilim dalı şeklinde çalışmalarını yürüten iş sağlığı ve güvenliği konusu bugünkü şeklini alıncaya dek birçok değişimlerden geçmiştir (Baybora,2012). Kömür madenlerinin keşfedilmesi, buharın gücünden faydalanılmaya başlanması, sanayi devrimi ile endüstrinin gelişmeye başlaması ve kimyasalların kullanılması iş sağlığı ve güvenliğinin önemini iyice artırmıştır (Yiğit, 2018).

Çalışma yaşamında ortaya çıkan gelişmelerin paralelinde giderek çoğalan problemlerin çözümlenebilmesine yönelik olarak yapılmaya başlanan çalışmaların oldukça eski dönemlere kadar uzanabildiği görülmektedir. M.Ö 2000'li yıllarda Babil İmparatorluğunu kuran Hammurabi tarafından hazırlanmış olan "Hammurabi Kanunları" iş sağlığı ve güvenliğine dair yapılan işlerin sağlam ve güvenli olması gerektiğini ifade eden hükümlere yer vermektedir (Halis, 2000). Yunanlı tarihçi Herodot'un bireylerin daha verimli bir şekilde çalışabilmeleri açısından yüksek enerji kaynağı olan besinler ile

sağlıklı olarak beslenmelerinin gerekliliği (Kılış,2016), Herodot ile aynı çağlarda yaşayan Aristoteles'in (M.Ö 384-222) koşucularda oluşan hastalıklar ve gladyatörlere uygun diyet hazırlaması, Platon'un (M.Ö 254-184) ise bir takım esnaf ve zanaatkarların yaptıkları işlerden kaynaklanan sakatlıklarından bahsettiği bilinmektedir (Erkan, 1972). Meslek hastalıklarından ilk olarak, Hipokrates'in (Corpus Hippocratium) adlı kitabı içerisinde söz edilmiş ve yine Hipokrat (M.Ö 460-370) tarafından kurşunun zararlı etkilerinden bahsedilmiş, kurşunun kolikinin tanımlamasını yaparak halsizlikler, kabızlık, felç ile görme bozuklukları belirtilerinin tespiti yapılmış, kurşunun bu hastalıklar üzerindeki etkileri net olarak açığa çıkarılmıştır (Kılış,2016; MMO,2012). Nicander, M.Ö 200'lü yıllarda kurşun kolikinin ve kurşun anemisi özelliklerini saptamıştır. Plini, çalışan bireylerin tozlara karşı kendilerini koruyabilmeleri maksadıyla çalışanların başlarına torba geçirmelerini tavsiye etmiştir. Juvenal tarafından da demir işlerinde çalışmakta olan bireylerdeki göz yakınmaları ile göz rahatsızlıklarına, yapmakta oldukları işlerinin sebep olduğu düşüncesini öne sürerken varisler ile ilgili olarak da devamlı bir şekilde ayakta durmalarından kaynaklanabileceğini ifade etmiştir (Kılış, 2016).

1441-1493 yıllarında İsviçreli Paracelsus "De Morbis Metallicis" adlı kitabı içerisinde genellikle madenlerde çalışan işçilerde görülmekte olan pnömokonyoz meslek hastalıkları ve bunlara karşı korunabilme metotlarından söz edilmiştir. 1494-1555 yılları arasında yaşamış olan Georgius Agricola tarafından da jeoloji, madencilik, metalürji alanında bilgiler içeren kitabı ile tozların giderilebilmesi amacıyla maden ocaklarında havalandırma yapılmasının gerektiği ifade edilmiş bunun yanında iş kazaları ile iş güvenliği hususunda da birtakım metotlar belirtilerek öneriler sunulmuştur (Öztürk, 2008).

İş sağlığı ve güvenliğinin bilimsel olarak İtalyan Bernardino Ramazzini 1713'te yayımlamış olduğu "De Morbis Artificum Diatriba" isimli kitabı ile iş kazalarının engellenebilmesi için bir takım koruyucu tedbirlerin alınmasını önermiştir. Uzmanlık alanı epidemiyoloji olmasına rağmen meslek hastalıkları ile tanınmış ve iş sağlığının kurucusu sayılmıştır. İş yerlerindeki kötü çalışma ortamının giderilmesiyle birlikte iş veriminin artacağını belirtmiştir (Gerek, 2008). Ramazzini'nin 17. yüzyılda ortaya koyduğu en önemli çalışmalarından biri "iş yerlerinde işçilerin çalışma biçimlerinin ve iş-işçi uyumu arasındaki ilişkinin etkinlik ve verimliliği artıracağını belirtmesidir" denebilir (MMO, 2012).

İş sağlığı ve güvenliği alanındaki asıl değişim ve gelişmelerin başlaması 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda sanayi devrimiyle beraber İngiltere'de ortaya çıktığı görülmektedir (Aksoy, 2014). İnsanoğlu doğanın organik gücüyle yapmaya çalıştığı işleri terk ederek sonrasında buhar gücünden faydalanmaya başlamış; tezgâhlarda ve atölyeler içerisinde yapılan işlerin yerini artık daha yenilikçi teknolojilerin kullanılmakta olduğu fabrikalar almaya başlamıştır. Kömür, demir ve buhar

gücünden faydalanılarak üretim sürecinin hızlanması ile düşük ücretler, sağlıksız ve güvenliksiz çalışma koşulları, çok sayıda çocuk ve kadının ağır işlerde çalıştırılması gibi çalışma koşullarında çok büyük değişimler yaşanmaya başlamıştır. Sanayi devrimi öncesinde kendi, işlerinde kendilerinin sağlığını riske atmayacak şekilde çalışan iş görenler, sanayi devrimi sonrasında fabrika ve maden ocaklarında iş kazalarına ve meslek hastalıklarına neden olabilecek ağır şartlarda ve günde 16-18 saat kadar uzun süre çalıştırılmışlardır. Ayrıca bu şartlar altında çalışan insanların deneyimsiz ve eğitilmemiş olması, iş görenlerin fabrika üretim sistemindeki hızlı çalışma temposu, alet ve makinelere uyum sorunu çok fazla iş kazasını beraberinde getirmiş ve insanların yaşamlarını yitirmesine neden olmuştur (Bilir ve Yıldız, 2014). Robert Owen, fabrikalarında çalışmakta olan çocuk bireylerin çalışma şartlarını kendi fabrikası bünyesinde düzenlemek suretiyle iş güvenliği konusu ilk defa iş yerinde uygulamaya geçiren işveren olarak tanınmaktadır (Akyüz, 1980). 1802'de İngiliz parlamentosunun üyesi Antony Ashly Cooper, iş saatlerinde azaltmaya gidilmesi, madenler ile fabrikalardaki çalışan kadınlar ile çocuk bireylerin korunmaları maksadıyla gayret göstermiş, akabinde 1802'de "Çırakların Sağlığı ve Morali" adlı yasanın çıkarılması sağlanmıştır. İngiltere'de iş sağlığı ve güvenliği konusunda çıkarılmış olan ilk yasa olma özelliği bulunan bu yasayla çalışma saatlerini günlük olarak 12 saatle sınırlandırılmış, bunun yanında çalışma ortamlarının havalandırılması gerektiği hususuna da yer verilmiştir. 1847'de yapılmış olan çalışmalarla günlük çalışma saatlerini 10 saatle sınırlandıran "On Saat Yasası"nın çıkarılması sağlanmıştır (Öztürk, 2008). Michel Sadler tarafından İngiltere parlamentosuna yeni bir yasa önerisini sunmasıyla beraber 1833'de "Fabrikalar Yasası" kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. Bu yasayla birlikte 9 yaşın altındaki çocukların çalıştırılmalarına yasak getirilmiş, 18 yaş altında olan çocuklara ise gece çalışmalarına yasak getirilmiştir. 1842'de yapılmış olan diğer bir yasal düzenlemeyle birlikte kadınlar ile 10 yaşın altındaki çocuk çalışanların madenlerde çalıştırılmalarına müsaade edilmemiştir. 1895'de meslek hastalıklarından bazılarının bildirimlerinin yapılmasına zorunluluk getirilmiş bulunmaktadır (Gerek, 2008; Bilir ve Yıldız, 2014).

Hem yeryüzü hem de yer altı doğal kaynaklarını ülkelerin aralarında çok daha dengeli biçimde kullanılmasının sağlanması amacıyla imzalanmış olan Versay Antlaşması kapsamında "uluslararası bir çalışma örgütü kurulması" gündeme gelmiştir. Bu sayede çalışma hayatında uluslararası düzeylerde standartların getirilmesi amacıyla 1919'da "Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO; International Labour Organization)" nün kurulması gerçekleşmiştir. ILO çalışma hayatına yönelik olarak bazı müşterek kuralların ve benzer uygulamaların oluşturulması amaçlanmaktadır. Yapmakta olduğu uygulamalar ile daha ziyade risk gruplarında bulunan çocuklarla hamile

kadınların korunmasına çaba sarf edilmiştir (Bilir ve Yıldız, 2014).

Nitekim iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarındaki gelişmeler beden gücü ile çalışan işçilerden beyin gücünü kullanan bilgi işçiliğine doğru bir gidişatı başlattığı söylenebilir. Bu durumun rekabet avantajını elde etmek isteyen şirketlerin ve ülkelerin insan kaynağına olan ilgisini artırdığı ve firmaların başarısının temeli olan insanları sağlık ve güvenlik açısından koruyarak çalışanlarının etkinliğini ve verimliliğini artırmanın yollarını araştırmaya devam ettikleri görülmektedir (Fitz-Enz, 1999).

Araştırma Soruları

Araştırma amacı doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır:

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algı düzeyleri nedir?

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algıları;

Cinsiyet,

Yaş,

Eğitim durumu,

İşletmedeki pozisyon,

İşletmedeki çalışma süresi,

değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde faaliyet gösteren restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerdeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusundaki algıları ile iş güvenliği kültürü algılarının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma nicel ve tanımlayıcı-kesitsel bir araştırmadır. Araştırmada çok sayıda elemanın oluşturduğu bir evrene dair genel olarak yargıya varılması amacıyla evrenin bütünü veya örneklem üzerinde gerçekleştirilen taramayı ifade eden genel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2013).

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Beşiktaş ilçesinde faaliyet gösteren restoran ve içecek hizmeti veren işletmelerdeki çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında restoran ve kafe işletmeleri, tehlikeli ve az tehlikeli görünen bir iş kolu olmasına rağmen iş kazası oranlarının yüksek olması nedeniyle tercih edilmiştir.

Temel bir kural olarak tarama araştırmalarında örneklem boyutunun asgari 100 olması gerekmektedir (Gall, Gall ve Borg, 2003). İstanbul Ticaret Odası (İTO)'nın internet sitesi verilerine göre bu bölgede hizmet veren 234 işletme bulunmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini, söz konusu bölgede anket uygulamasını kabul eden 7 adet restoran ve kafe işletmesinin 100 çalışanı meydana getirmiştir.

Veri Toplama

Araştırma verileri yapılan literatür taramasının ardından; ilk kısmında araştırmacı tarafından geliştirilen "Bilgi Formu"nun, ikinci kısmında ise Üngüren ve Koç (2015)'un geliştirdiği "İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği"nin, bulunduğu anket vasıtasıyla toplanmıştır.

Araştırma kapsamında anketler araştırmacı tarafından katılımcılarla yüz yüze görüşmek suretiyle doldurulmuş olup her bir katılımcı için uygulama yaklaşık 15-20 dakika kadar sürmüştür. Uygulama öncesinde katılımcılar; araştırmanın ne amaçla yapıldığı, ölçek formlarının nasıl işaretlenmesi gerektiği, bilgilerinin gizli tutulacağı gibi hususlarda bilgilendirilmiştir. Uygulamaya katılımda gönüllülük ilkesi esas alınmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır. Söz konusu bilgi formu; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, işletmedeki pozisyon ve çalışma süresi olmak üzere toplam beş sorudan oluşmuştur.

İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği

İşletmelerdeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının belirlenmesi amacıyla Üngüren ve Koç (2015) tarafından geliştirilmiş olan "İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır.

Söz konusu ölçek 5 boyutta 30 maddeden oluşmaktadır. Çalışmanın algı ile ilgili olmasından dolayı bilgi düzeyine yönelik soruların araştırma sonucunu olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmiştir. Bu nedenle ölçekte bulunan "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Farkındalık ve Bilinç Düzeyleri" faktörüne ait maddeler çıkarılmış ve ölçeğin;

- İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler,
 - Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması,
 - İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları
 - İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim,
- olmak üzere 4 boyutta 24 maddeden oluşması kararlaştırılmıştır.

Ölçek 5'li likert tipte bir ölçek olup, katılımcılar ifadelerden 1 ile 5 arasında puan almaktadır (Hiç Katılmıyorum: 1 puan, Katılmıyorum: 2 puan, Kararsızım: 3 puan, Katılıyorum: 4 puan, Kesinlikle Katılıyorum: 5 puan).

Katılımcılar tarafından iş sağlığı ve güvenliğine dair önergelerin yüksek puan ile cevaplanması, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik uygulamaların işletmelerinde sağlıklı bir biçimde uygulandığı anlamını taşımaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 24.0 paket programından istifade edilmiştir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen istatistiksel test/analizler uygulanmıştır:

Araştırmada parametrik ya da parametrik olmayan testlerin hangisinin uygulanacağını belirlemek üzere **Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi** uygulanmış olup, test sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Normallik Testi Sonucu

	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	Sd	P
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetmelik ve Tedbirler	0,171	100	0,000*
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	0,100	100	0,016*
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	0,131	100	0,000*
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	0,159	100	0,000*

Test sonucunda İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının alt boyutları normal dağılım göstermediği belirlenmiş ($p < 0,05$) ve çalışmada non-parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p = 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmaya iştirak eden katılımcıların demografik özelliklerine yönelik olarak **Betimsel İstatistikler** yapılmıştır.

Araştırma kapsamında katılımcıların ölçeklerden elde ettikleri puanların, demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile **Fark Testleri** icra edilmiştir. Hangi fark testinin uygulanacağına grup sayılarına bakılarak karar verilmiş; iki grubun ortanca değerleri karşılaştırılmak istendiğinde **Mann Whitney U-Testi**, ikiden daha fazla grup ortanca değerleri karşılaştırılmak istendiğinde ise **Kruskal Wallis H Testi** kullanılmıştır. Gruplar arası farklılıkların incelenmesinde **Tamhane** testinden istifade edilmiştir.

Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik, İnanırcılık ve Aktarılabirlik

İşletmelerdeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının belirlenmesine yönelik yapılan anketle ilgili veriler, bilgisayara girilerek araştırmanın amacına uygun olarak veri tabanı oluşturulmuştur. Araştırma kapsamındaki tüm analizler SPSS 24.0 For Windows programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik testleri Cronbach Alpha değerleri ile araştırılmış, ankette kullanılan Üngüren ve Koç (2015) tarafından geliştirilmiş olan “İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları Performans Değerlendirme

Ölçeği” yapılan güvenilirlik analizi neticesinde ölçek geneli için Cronbach Alpha katsayısı 0.949 olarak belirlenmiş, elde edilen bu değer uyarınca ölçek güvenilir olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

İşletmelerdeki çalışanlar üzerinde yapılan bu çalışmada; ilk olarak ankete iştirak eden katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular açıklanmıştır. Müteakiben katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği algılarına ilişkin bulgular ortaya konmuştur. Son olarak da katılımcıların demografik özelliklerine göre iş sağlığı ve güvenliği algılarında farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan çalışanlara ait; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, pozisyon ve şirketteki çalışma süresi özelliklerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet (Toplam 100)	Kadın	15	15
	Erkek	85	85
Yaş Toplam 100	29 yaş ve altı	56	56,0
	30-39 yaş arası	22	22,0
	40 yaş ve üzeri	22	22,0
Eğitim Durumu n=100	İlköğretim	47	47,0
	Lise	25	25,0
	Yüksekokul	6	6,0
	Lisans	21	21,0
	Yüksek lisans ve üstü	1	1,0
Pozisyon n=100	Patron/Şirket ortağı	3	3,0
	Yönetici	4	4,0
	Müdür	0	0,0
	Şef	14	14,0
	Uzman	2	2,0
	İşçi	77	77,0
	Diğer	0	0,0
Şirkette Çalışma Süresi n=100	1 yıldan az	34	34,0
	1-3 yıl	34	34,0
	4-6 yıl	21	21,0
	7-9 yıl	6	6,0
	10 yıl ve daha fazla	5	5,0

İş Sağlığı ve Güvenliği Algı Ölçeği İstatistiksel Bulguları

Katılımcıların İş Sağlığı ve Güvenliği Algı ölçeğindeki ifadelerle verdikleri yanıtlara ilişkin istatistiksel bulgular Tablo 3’te olduğu gibidir.

Tablo 3: İş Sağlığı ve Güvenliği Algı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistikleri

	n	Min.	Maks.	Ort.	Ss
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler	100	1,38	5,00	4,15	0,61
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	100	2,43	5,00	3,89	0,51
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	100	2,40	5,00	4,08	0,61
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	100	1,00	5,00	4,12	0,77
Ölçek Geneli	100	1,00	5,00	4,06	0,63

Araştırma sonucuna göre;

- İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler puanı ortalaması 4.15,
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması puanı ortalaması 3.89,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları puanı ortalaması 4.08,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim puanı ortalaması 4.12,

Genel olarak İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamaları puan ortalaması ise 4.06 olarak belirlenmiştir.

Buna göre çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğinde en fazla olumlu görüşe sahip oldukları konu İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler iken, en az olumlu görüşe sahip oldukları konu Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması'dır.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre İş Sağlığı ve Güvenliği Algılarına İlişkin Bulgular

Bu kısımda katılımcıların İş Sağlığı ve Güvenliği Algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin olarak icra edilen Mann Whitney U-Testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Cinsiyet Açısından Farklılık Analizi

Faktör	Cinsiyet	N	Sıra Ort	U	P
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler	Kadın	15	56,37	504,500	,268
	Erkek	85	47,65		
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	Kadın	15	64,60	381,000	,019*
	Erkek	85	46,15		
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	Kadın	15	59,80	453,000	,104
	Erkek	85	47,02		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	Kadın	15	59,10	463,500	,127
	Erkek	85	47,15		

Analiz sonucuna göre kadınlar ile erkekler arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları ve İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Kadınlar ile erkekler arasında Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde kadın çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışmasına yönelik algılarının erkeklere göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında katılımcıların yaş gruplarına ilişkin olarak icra edilen Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Yaş Açısından Farklılık Analizi

Faktör	Yaş	n	Sıra Ort	X ²	P
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel	29 yaş ve altı	56	58,71	10,296	,006*
	30-39 yaş arası	22	39,95		

Önlem ve Tedbirler	Yaş Grubu	N	Ortalama Puan	Toplam N	P Değeri
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	40 yaş ve üzeri	22	40,14	13,116	,001*
	29 yaş ve altı	56	59,61		
	30-39 yaş arası	22	41,86		
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	40 yaş ve üzeri	22	35,95	2,401	,301
	29 yaş ve altı	56	54,36		
	30-39 yaş arası	22	47,09		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	40 yaş ve üzeri	22	44,09	7,769	,021*
	29 yaş ve altı	56	57,60		
	30-39 yaş arası	22	41,09		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	40 yaş ve üzeri	22	41,84	7,769	,021*
	29 yaş ve altı	56	57,60		
	30-39 yaş arası	22	41,09		

Analiz sonucuna göre farklı yaş grubundaki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamaları puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Analiz sonucuna göre farklı yaş grubundaki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetsel önlem ve tedbirler puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde yaş arttıkça iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetsel önlem ve tedbirlere yönelik algının azaldığı görülmektedir.

Farklı yaş grubundaki çalışanlar arasında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışma puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde yaş arttıkça çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışmasına yönelik algının azaldığı görülmektedir.

Farklı yaş grubundaki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde yaş arttıkça iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişime yönelik algının azaldığı görülmektedir.

Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin olarak icra edilen Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Eğitim Durumu Açısından Farklılık Analizi

Faktör	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort	X2	P
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler	İlköğretim	47	41,43	11,064	,004*
	Lise/Yüksekokul	31	53,47		
	Lisans/Yüksek lisans ve üstü	22	65,70		
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	İlköğretim	47	41,88	7,998	,018*
	Lise/Yüksekokul	31	57,06		
	Lisans/Yüksek lisans ve üstü	22	59,66		
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	İlköğretim	47	43,37	5,711	,058
	Lise/Yüksekokul	31	55,05		
	Lisans/Yüksek lisans ve üstü	22	59,32		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	İlköğretim	47	42,81	8,536	,014*
	Lise/Yüksekokul	31	52,40		
	Lisans/Yüksek lisans ve üstü	22	64,25		

Analiz sonucuna göre farklı eğitim düzeyindeki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamaları puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Analiz sonucuna göre farklı eğitim düzeyindeki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetsel önlem ve tedbirler puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde lisans/yüksek lisans ve üstü mezunlarının iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetsel önlem ve tedbirlere yönelik algısının diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Farklı eğitim düzeyindeki çalışanlar arasında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışması puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde ilköğretim mezunu çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışmasına yönelik algının diğerlerine göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Farklı eğitim düzeyindeki çalışanlar arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan sıra ortalamaları incelendiğinde lisans/yüksek lisans ve üstü mezunlarının iş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişime yönelik algının azaldığı görülmektedir.

Şirketteki Pozisyon Değişkenine İlişkin Bulgular

İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında katılımcıların şirketteki pozisyonlarına ilişkin olarak icra edilen Mann Whitney U-Testi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Pozisyon Açısından Farklılık Analizi

Faktör	Pozisyon	n	Sıra Ort	U	P
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler	Patron/Şirket Ortağı/Yönetic i vb.	2 3	55,7 6	764,50 0	,31 9
	İşçi	7 7	48,9 3		
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	Patron/Şirket Ortağı/Yönetic i vb.	2 3	53,7 8	810,00 0	,53 4
	İşçi	7 7	49,5 2		
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	Patron/Şirket Ortağı/Yönetic i vb.	2 3	56,2 2	754,00 0	,27 8
	İşçi	7 7	48,7 9		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	Patron/Şirket Ortağı/Yönetic i vb.	2 3	54,0 4	804,00 0	,50 0
	İşçi	7 7	49,4 4		

Analiz sonucuna göre patron/şirket ortağı/yöneticiler ile işçiler arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları ve İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Şirketteki Çalışma Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında katılımcıların şirketteki çalışma süresine ilişkin olarak icra edilen Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Şirkette Çalışma Süresi Açısından Farklılık Analizi

Faktör	Şirkette Çalışma Süresi	n	Sıra Ort	X2	P
--------	-------------------------	---	----------	----	---

İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler	1 yıldan az	34	51,44	5,990	,112
	1-3 yıl	34	56,96		
	4-6 yıl	21	47,71		
	7 yıl ve daha fazla	11	32,95		
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması	1 yıldan az	34	54,06	1,477	,688
	1-3 yıl	34	50,09		
	4-6 yıl	21	49,83		
	7 yıl ve daha fazla	11	42,05		
İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları	1 yıldan az	34	51,79	2,341	,505
	1-3 yıl	34	53,01		
	4-6 yıl	21	50,79		
	7 yıl ve daha fazla	11	38,18		
İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim	1 yıldan az	34	52,16	5,066	,167
	1-3 yıl	34	56,44		
	4-6 yıl	21	46,05		
	7 yıl ve daha fazla	11	35,50		

Analiz sonucuna göre çalışma süresi farklı çalışanlar arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetimsel Önlem ve Tedbirler, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışması, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Uygulamaları ve İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Yönetim ve Çalışanlar Arasında İş Birliği ve İletişim puanı açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada çalışanların iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik genel algı düzeylerinin “Yönetimsel Önlem ve Tedbirler” konusunda oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu durum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi’nin “Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı” isimli araştırma ile uyusmaktadır.

Araştırmada katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği algılarının demografik özelliklerine göre incelendiğinde; kadın ve erkeklerin algılarında “Yönetimsel Önlem ve Tedbirler”, “Eğitim Uygulamaları” ve “Yönetim ve Çalışanlar Arasındaki İş birliği ve İletişim” boyutlarında farklılık bulunmadığı, buna karşın “İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışma” boyutunda farklılık olduğu ve kadınların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Koşucu vd. (2017)’nin laboratuvar çalışanlarının iş sağlığı ile güvenliği kültürü algısını belirlemek üzere yaptığı çalışmada kadın ve erkek çalışanların iş güvenliği konusundaki algılarında farklılık olmadığı belirlenmiş, Saraç (2016) ise 750 çalışanın iştirak ettiği çalışmasında erkeklerin kadınlara

kıyasla daha yüksek düzeyde iş sağlığı ve güvenliği algısına sahip olduklarını bildirmiştir.

Katılımcıların yaş gruplarına göre iş sağlığı ve güvenliği algılarına bakıldığında; eğitim uygulamaları haricinde farklılık olduğu; “Yönetmelik ve Tedbir”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Kriterlerine Göre Çalışma” ve “Yönetim ile Çalışanlar Arasında İşbirliği ve İletişim” algıları arasında negatif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Uslu (2014), Eskişehir’de metal sektöründeki çalışanların iştirak ettiği ve iş güvenliği performansı ile iş güvenliği kültürü algıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada iş güvenliği algısının yaşa göre değişmediği bildirilmiştir. Saraç (2016) çalışmada 25 yaş ve altı çalışanların daha düşük düzeyde iş sağlığı güvenliği algısına sahip olduğunu ifade etmiştir. Yıldırım ve ark. (2015) mobilya sektöründe çalışanların iş güvenliği algısını inceledikleri çalışmada 45 yaş ve üzeri çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algısının diğer çalışanlara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların algıları eğitim durumu açısından ele alındığında; diğer çalışanlara kıyasla lisans/yüksek lisans ve üstü mezunlarının yönetmelik ve tedbir” ile “yönetim ve çalışanlar arasında iş birliği ve iletişim” algılarının daha yüksek, ilköğretim mezunlarının da iş sağlığı ve güvenliği kriterleri algılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Gyekye ve ark. (2009) araştırmalarında eğitim düzeyi ile çalışanların iş güvenliği algıları arasında pozitif ilişki olduğunu ve bu çalışanların güvenlik konusundaki prosedürlere daha çok uyduklarını gözlemlemiştir. Sonuç olarak;

-Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının yüksek düzeyde olduğu ve işletme yönetimlerince iş sağlığı ve güvenliği kültürünün benimsendiği,

- Kadınlarda “İş sağlığı ve güvenliği kriterlerine göre çalışma” algısının erkeklere göre daha yüksek olduğu,

-İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin “yönetmelik ve tedbirler”, “kriterlere göre çalışma” , “yönetim ile çalışanlar arasında işbirliği ve iletişim” konularında çalışanların algılarının genç olan katılımcılarda yüksek olduğu; eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların algı düzeyinin de yüksek olduğu,

-İşletmedeki pozisyon ve çalışma sürelerine göre çalışanların algılarında farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

Ülkemizde yaşanan iş kazaları ile bu kazalarda hayatını kaybeden bireylerin cinsiyetleri incelendiğinde, işletmelerde farklı pozisyonlarda görevlendirilmeleri ve yaptıkları işin niteliği erkek çalışanlar kadınlara kıyasla daha fazla kazaya maruz kalıp yaşamını yitirmektedir. Gelecek dönemde yapılacak çalışmalara ilişkin olarak; araştırma sonuçları örnekleme meydana getiren çalışanların faaliyet gösterdiği restoran ve içecek sektörleri ile sınırlı olduğundan ve farklı örneklemlerde değişik sonuçlara ulaşabileceğinden dolayı, daha kapsamlı bir çerçeveye oturtulabilecek sonuçlar elde etmek amacıyla farklı coğrafya ve sektörlerde, farklı demografik özelliklere sahip çalışanlar üzerinde çalışmalar yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

- Aksoy, A. (2014). Sanayi Devrimi ve Kamu Yönetimi Düşüncesinde Değişim, 12. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi
- Akyüz, N., 1980. Herkes İçin İş Güvenliği, Arpaz Matbaa, İstanbul.
- Baybora, D. (2012). İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bakış, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir
- Bilir, N., Yıldız, A. N. (2014). İş Sağlığı ve Güvenliği, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara
- Erkan, C. (1972). İş Sağlığı Ders Kitabı, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Fitz-Enz, J. (1999). Büyük Kuruluşlar İnsanı Nasıl Değerlendiriyor, Çeviren: Gülten ŞEN, Sabah Kitapları, İstanbul.
- Gall, M. D., Gall, J. P. ve Borg, W. R. (2003). Educational research (7. Baskı). USA: Pearson Education.
- Gerek, N. (2008). İş Sağlığı ve İş Güvenliği, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir. s. 4.
- Halis, M. (2000). Paradigmadan Uygulamaya Toplam Kalite Yönetimi ve ISO 9000 Kalite Güvence Sistemleri, ISO 9002 Kalite Belgesi Çalışmaları, Beta Basım Dağıtım A.Ş., İstanbul
- Karasar, N., 2013, Bilimsel Araştırma Yöntemi, 25. Baskı, Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kılıks, İ. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği, Dora Basım-Yayın Dağıtım, Bursa, s. 30
- Koşucu, F., Utlu, Z., Eren Ö. 2017. Laboratuvar Çalışanlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Algısı. Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 4, Sayı: 15, s. 596-615.
- Makine Mühendisleri Odası (MMO). (2012). İş Sağlığı ve İş Güvenliği Oda Raporu, Ankamat Matbaacılık San. Ltd. Şti, s,7
- Öztürk, T. (2008). İş Sağlığı ve Güvenliğine Genel Bir Bakış, Mühendis ve Makine Dergisi, Cilt, 49, Sayı:579, s, 20-34
- Saraç, Ç.K. (2016). İş Sağlığı ve Güvenlik Kültürü Algısının İş Tatmini İle İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). İşletme Yönetimi.
- Yıldırım, İ., Akyüz, K. C., Akyüz, İ. ve Alevli, C. (2015). Mobilya Sektöründe Çalışanların İş Güvenliği Algıları ve İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi.
- Yiğit, A. (2018). İş Güvenliği, Dora Basım-Yayın Dağıtım, Bursa. s. 3-5
- Gyekye, Seth A. ve Salminen, S. (2009), Educational Status and Organizational Safety Climate: Does Educational Attainment Influence Workers' Perceptions of Workplace Safety? Safety Science, p. 47, 20–28.

Uslu, V. (2014). İşletmelerde İş Güvenliği Performansı ve İş Güvenliği Kültürü Algılamaları Arasındaki İlişki: Eskişehir İli Metal Sektöründe Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

<http://www.guvenlicalisma.org>

İSİG Meclisi. OHAL KHK Rejimi İş Cinayetleri demektir. 2017 yılında en az 2006 işçi yaşamını yitirdi. (04 Ocak 2018)

Link: <http://www.guvenlicalisma.org/19179-ohalkhk-rejimi-is-cinayetleri-demektir-2017-yilinda-en-az-2006-isci-yasamini-yitirdi> (Erişim Tarihi:23.10.2018)

Teşekkür

Doç. Dr. Banu Yeşim BÜYÜKAKINCI'ya

Katkılarından dolayı teşekkür ederim.